

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АБО МОДЕЛЬ ВЧИНЕННЯ ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Несвітайло І. І.

З урахуванням криміналістичного розуміння злочинного діяння, криміналістичну характеристику вбивств за замовленням слід визначити як модель вчиненого злочину, під якою слід розуміти систему відомостей про способи підготовки, вчинення й приховування цього виду злочинів (етапності діяння), про використані знаряддя, особливості особи співучасників (організатора, посередника, виконавця), а також жертви, умови вчинення злочинного задуму, типові сліди, що відбивають закономірні зв'язки між ними й служать для побудови версії з метою вирішення відповідних завдань у межах розслідування злочину.

Ключові слова: модель убивства на замовлення, криміналістична характеристика вбивств на замовлення, виконавець, замовник, механізм вчинення злочину.

С учётом криминалистического понимания преступного деяния, криминалистическую характеристику убийств на заказ следует определить как модель совершения преступления, под которой следует понимать систему сведений о способах подготовки, совершения и сокрытия этого вида преступлений (этапности деяния), об использованном оружии, особенностях личности соучастников (организатора, посредника, исполнителя), а также сведений о жертве, условиях совершения преступления, типичных следах, которые отражают закономерные связи между ними и используются для построения версии с целью решения соответствующих заданий при расследовании преступления.

Ключевые слова: модель убийства на заказ, криминалистическая характеристика убийств на заказ, исполнитель, заказчик, механизм совершения преступления.

According to the criminalistic understanding of the criminal act, criminalistic characteristic of murders on order should be defined as the model of committed crime. The model of committed crime is a system of information about ways of preparation, commission and concealment of such kind of crimes (phasing of action), about using instruments, features of personality of accomplices (organizer, mediator, executor) as well as victim, conditions of situation of commitment of criminal plan, typical traces that reflect regular connections between them and serve to construct a version with an aim to resolving of relevant tasks within the investigation of crime.

Keywords: model of murder on order, criminalistic characteristic of murders on order, executor, contracting authority, mechanism of commission of crime.

Моделювання є засобом відображення та пізнання навколишнього світу й застосовується в різних галузях науки і практики, також у слідчій діяльності. За допомогою моделювання висувуються й перевіряються різні гіпотези. У слідчій практиці цей метод використовується недостатньо. У криміналістичній літературі, як правило, розглядалися тільки окремі його сторони [6; 4; 8; 15; 17].

При моделюванні якого-небудь об'єкту може бути використаний не сам об'єкт, а модель, що заміщає його, яка є засобом отримання інформації про об'єкт, замінює його, дає нову інформацію про об'єкт [13, 7]. В.А. Штофф дає

таке визначення поняття моделі: "Під моделлю розуміється система, що подумки представляється або матеріально реалізована, яка здатна замінити його так, що її вивчення дає нову інформацію про цей об'єкт" [17, 197].

При розслідуванні застосовуються особливі різновиди моделей і специфічні прийоми моделювання. Моделювання при виконанні слідчих (розшукових) дій використовується для перевірки вже наявних і отримання нових доказів, дослідження версій у випадках, коли безпосереднє вивчення об'єктів неможливе або недоцільне. Засоби і прийоми моделювання тут різноманітні (з метою отримання інформації про об'єкт, про яку-небудь ситуацію тощо).

Теоретична модель складу злочину розробляється з урахуванням властивості злочину. Модель складу злочину є робочим інструментом, що допомагає слідчому правильно застосовувати кримінальний закон.

Криміналістична модель поведінки суб'єкта у зв'язку із вчиненням злочину базується на кримінально-правовій моделі поведінки злочинця [12, 268].

Моделі суб'єкта злочину - це моделювання об'єкту, тобто відображення поведінки злочинця до вчинення злочину, під час вчинення та після нього. Модель - кінцева форма знань, за якою йде перетворення дійсності [11, 45].

Існують різні стадії моделювання, але вузлові стадії зазвичай зводяться до побудови, вивчення, перевірки й перетворення моделі [6, 60-61].

Моделювання в слідчій практиці застосовується для встановлення особи злочинця, жертви, події злочину. І в кожному конкретному випадку застосовується особливий метод, який залежить від об'єкту, що вивчається.

Створена модель допомагає слідчому перевірити наявну в нього інформацію й отримати нову. Моделі є джерелом доказової інформації та дозволяють досліджувати й пояснити зв'язку між елементами складу злочину. Моделювання є й методом накопичення криміналістичної інформації, сконцентрованої в обліках по встановленню й розшуку злочинців [13, 16-19, 79-86].

Моделювання в слідчій практиці може бути як самостійною дією, так і елементом інших слідчих (розшукових) дій. Уявне моделювання є ефективним засобом розслідування злочинів, також і замовних вбивств. На початку розслідування слідчий має в розпорядженні мінімум інформації про подію злочину, про злочинця й уявне моделювання є тим пізнавальним засобом, який сприяє розкриттю злочину. С.В. Лаврухін зазначає, що побудова моделі-гіпотези можлива за наявності хоч би мінімуму інформації про модельований об'єкт, початкова модель якого підлягає перевірці та з гіпотези перетвориться у форму достовірного знання про нього [12, 310-311]. Створена слідчим модель допомагає відновити подію злочину й установити обставини, що цікавлять, у провадженнях про замовні вбивства.

Моделювання здійснюється у двох напрямках - ретроспективному (встановлення істоти злочину) і перспективному (прогнозування наслідків злочину) - у програмі розслідування частіше використовується ретроспективне моделювання, що ґрунтується на ознайомленні з обстановкою злочину, речовими доказами тощо.

Моделювання при розслідуванні замовних убивств використовується для перевірки достовірності наявних доказів

і для отримання нових; висування й перевірки версій. Створення моделі дозволяє слідчому пояснити зв'язок між механізмом учинення вбивства і його наслідками; фактами і явищами; зв'язок співучасників [10, 120-121].

Метою дослідження є визначення поняття та сутності криміналістичної характеристики або моделі вчинення вбивств на замовлення.

Застосовуючи метод моделювання при розслідуванні замовних убивств, слідчий повинен установити й довести обставини, що свідчать про замовний характер убивства, вивчити елементи криміналістичної характеристики.

В.Ф. Єрмолович дає поняття криміналістичної характеристики злочину як системи інформації про злочин і її відображення в об'єктивній дійсності й у свідомості людей у вигляді матеріальних і ідеальних слідів [9, 15].

Визначення криміналістичної характеристики формулювали багато вчених-криміналістів. Тому, не вдаючись до розгляду загальних питань криміналістичної характеристики, чому присвячена значна кількість робіт [2; 15; 18], відмітимо, що в провадженнях про замовні вбивства найбільш суттєвими є такі її елементи: 1) суб'єкт, тобто особа злочинця (злочинців); 2) мотиви і цілі суб'єкта; 3) об'єкт (предмет) посягання – особа потерпілого; 4) механізм вчинення замовного вбивства, тобто спосіб учинення і приховання злочину, обставини здійснення, особливості слідоутворення.

Саме перераховані елементи й повинні розглядатися в тісному взаємозв'язку, а знання окремих елементів криміналістичної характеристики вбивства на замовлення дозволить побудувати модель учиненого злочину.

С.В. Лаврухін вважає, що особливу значущість має проблема розробки загальної криміналістичної моделі поведінки злочинця, дослідження на загальнотеоретичному рівні окремих стадій поведінки злочинця і його способу життя. Він розглядає структуру системи "Поведінка злочинця" у двох аспектах: елементному й тимчасовому (елементно-компонентна структура й тимчасова структура поведінки злочинця) [12, 38, 69-76]. Створення такої типової моделі дозволить установлювати значно швидше особу злочинців при розслідуванні вбивств на замовлення.

П.К. Анохін включає в психологічну модель поведінки злочинця ряд елементів його поведінки: суб'єкт, мотив, мету, програму (модель), спосіб (процес) і результат (наслідки) поведінки [1, 87-89].

Безумовно, вивчення поведінки особи вбивці і його способу життя, у цілях створення типової моделі суб'єкта злочину, дозволить надалі підвищити ефективність розкриття й попередження вчинення вбивств на замовлення й може бути узятим за основу моделювання поведінки злочинця при розслідуванні.

Інформація про замовний характер убивства та суб'єкта злочину міститься як у процесуальних, так і не-процесуальних джерелах. До процесуальних відносяться ті, що отримані відповідно до вимог кримінально-процесуального закону. Інформація про вчинення вбивства на замовлення може бути отримана і при розслідуванні кримінальних проваджень, які були відкриті у зв'язку з учиненням інших злочинів.

Значну інформацію про замовний характер убивства, як правило, містить місце події. Вбивство на замовлення характеризується такими ознаками: відкритим характером, професіоналізмом кілера, використанням якісної зброї, неприйняттям заходів по прихованню трупа, відсутністю інших ознак (крадіжки й так далі), наявністю розпорядку дня жертви й соціальним положенням [3, 20-22]. На замовний характер убивства може вказувати спосіб учинення злочину

й зброя (застосування вибухових пристроїв; вогнепальної автоматичної зброї).

На замовний характер убивства також указує залишення зброя злочину на місці його вчинення. У 7% випадків зброя булакинута в процесі відходу з місця злочину, у 6% - має місце затоплення зброї у водоймах, 2% - закапування в землю й тільки в 5% випадків злочинці залишали зброя в себе. Як свідчить слідча практика, для цієї групи злочинів характерно, що злочинець користується автотранспортом, від якого потім позбавляється. Звичайно це транспорт, що знаходиться в розшуку [5, 13].

Значну частину доказової інформації слідчий отримує в результаті слідчих (розшукових) дій, у ході яких можуть бути виявлені ознаки того, що вбивство носить замовний характер. Наприклад, у ході огляду житла, офісу жертви виявляються пристрої для прослуховування й інші засоби. Інформація може з'явитися й у ході опитування родичів, коли, наприклад, з'ясується, що жертві раніше неодноразово погрожували розправою.

Джерелами інформації можуть бути оперативно-розшукові й інші обліки, які можуть містити інформацію про використання зброї, за допомогою якої було вчинено вбивство на замовлення при раніше вчинених злочинах.

При затриманні особи за незаконне зберігання зброї повинно бути перевірено, чи не фігурує вона в провадженнях про вбивство, учинене на замовлення. Це сприятиме встановленню особи виконавця.

Непроцесуальними джерелами є матеріали оперативних підрозділів, отримані при проведенні оперативно-розшукових заходів.

Джерелом інформації про замовний характер убивства можуть бути й заяви громадян про безвісне зникнення конкретної особи при обставинах, що погрожували йому смертю.

У підготовці вбивства на замовлення беруть участь, як мінімум, дві особи. Це замовник – особа, що зацікавлена в усуненні жертви і є ініціатором, а в деяких випадках і організатором вбивства. І, звичайно, найманий вбивця – виконавець злочину за матеріальну винагороду. В окремих випадках знайти виконавця замовникові допомагає третя особа, що іменується посередником (пособником). Іноді таких посередників у конкретному провадженні є декілька, коли сам посередник не зміг знайти виконавця й звернувся до іншої особи, яка й підшукує потенційного вбивцю. У цьому разі структура замовного вбивства відносно суб'єктів (співучасників) ускладнюється. Поява декількох посередників може бути обумовлена тим, що в замовника відсутні контакти з кримінальними угрупованнями або він не бажає залежати від них.

Розподіл ролей здійснюється з урахуванням функцій для кожного співучасника, але в деяких випадках співучасник може виконувати й частину обов'язків іншого.

Відомі випадки, коли за матеріальну винагороду найманець залучав до вчинення вбивства іншу особу в якості помічника. У цьому разі вони були співвиконавцями.

Функції підбурювача може виконувати й замовник (схилити до вбивства шляхом підкупу, шантажу) або він бере участь у вбивстві та відповідає за свої дії як організатор злочину.

Структуру організації замовних убивств можна умовно розділити на три групи:

1) замовник - посередник - особа, працююча з посередником (група осіб) - виконавець (виконавці); 2) замовник - посередник - виконавець. У цьому виді схема спрощена, оскільки відсутній третій елемент першої

групи; 3) замовник - виконавець (спрощена схема).

Виходячи з цього, характеризуються особи кожного суб'єкта у взаємозв'язку з іншими суб'єктами й окремо.

Основним суб'єктом убивства на замовлення разом з безпосереднім виконавцем є замовник. Його наявність свідчить про те, що вбивство є замовленим. Тому встановлення цього суб'єкта так важливо для слідства.

Усіх замовників умовно можна розділити на дві категорії.

До першої відносяться так звані "законослухняні громадяни", переважно особи, зайняті в бізнесі, у державних структурах, керівні посади на підприємствах. До цієї групи замовників також можна віднести подружжя й інших членів сім'ї, друзів, знайомих і так далі. Це найчастіше люди, які мають певні мотиви для вчинення злочину (введені в оману, скривджені тощо) Вони прибігають до послуг професійних убивць (кілерів) або осіб з кримінальним минулим.

Другу групу складають особи з кримінальних кіл, мотивом яких є боротьба за перерозподіл сфери злочинного впливу. Це характерно для організованих груп.

Моделювати в ході слідства особу замовника необхідно виходячи з даних, отриманих про потерпілого при огляді місця вбивства й з урахуванням його соціального середовища. Але основним чинником, що дозволяє моделювати особу замовника, а потім і встановити його, є виконавець. Саме його соціально-психологічні дані, "почерк" убивства вказують на те, до якого соціального шару належить замовник. Якщо вбивство здійснене професіоналом, на місці події залишається мінімум слідів, а потерпілим є політик, великий банкір або бізнесмен, то моделювати особу замовника слід виходячи з соціального середовища потерпілого. Замовником у цьому разі може бути партнер по бізнесу, конкуренти, кримінальний авторитет і так далі.

Якщо ж убивство вчинене випадковими людьми (безхатченками, дрібними злочинцями), знярядям злочину є сокира, ніж і тому подібні предмети, замовника слід шукати серед родичів, знайомих, що мають свої мотиви для вбивства (помста, матеріальна вигода, ревнощі й інше).

Замовники - це особи, більшість з яких мають вищу й середню освіту, представники інтелектуальної праці, матеріально добре забезпечені. Найчастіше замовниками є чоловіки середнього віку. Ці люди за характером є лідерами, які не рахуються з думкою інших, егоїстичні, заздрісні, образливі, агресивні. Їм властиві сильні вольові якості, готовність на все, щоб досягти мети. Як показали дослідження, більше 83 % організаторів складають чоловіки, жінки - 17 %, серед замовників: 47 % - бізнесмени, 45 % - лідери злочинних організацій; а їх вікові межі 30-50 років.

Вивчення кримінальних проваджень також показало, що часто замовник і жертва знаходилися в тісному контакті: мешкали недалеко один від одного, спільно займалися бізнесом, проводили дозвілля, іноді навіть дружили родинами. У деяких випадках вони знаходилися в споріднених відносинах.

Відмічено, що у сфері бізнесу замовниками найчастіше є бізнесмени й лідери злочинних організацій, а замовниками інших убивств - родичі, знайомі, члени родини потерпілого.

Посередниками, що підшукують наймачеві вбивцю, найчастіше є чоловіки від 25 до 40 років з різних соціальних груп. У ролі посередників можуть виступати працівники підприємницьких структур, охоронних служб,

у деяких випадках особи без певного зайняття, а також члени злочинних угруповань і особи з кримінальним минулим. Посередники могли мешкати із замовником і жертвою в одному населеному пункті, а іноді з обома були знайомі, навіть споріднені, але можуть бути й сторонніми людьми. Посередники можуть діяти як самостійно, так і групою, легально або нелегально. У разі легальності вони виступають під прикриттям фірми по наданню послуг (найчастіше приватних охоронних підприємств). Інформацію про них можна отримати від замовника.

З посередником може працювати й третя особа, що безпосередньо пов'язана з виконавцем і є його представником. Ця особа діє нелегально, в умовах строгої конспірації. Воно або постійно співпрацює з найманним вбивцею (чи декількома), або підшукує виконавця на стороні [16, 41-54].

Зв'язок між посередником і спільником, може бути як безпосереднім, так і безконтактним, з метою конспірації, тобто за допомогою телефону, "поштової скриньки" тощо. При цьому третя особа себе не розкриває й може видати себе за іншу людину. Вона спочатку здійснює перевірку посередника на надійність і безпеку, а потім зв'язується з ним для обговорення й прийому замовлення. Посередник може брати участь також у підготовці та прихованні злочину.

Установлення особи, що вчинила вбивство на замовлення, - складне завдання, яке вирішується після встановлення замовника та посередника. Ф.В. Глазирін указував на те, що для успішного розкриття злочину потрібне криміналістичне вивчення особи злочинця, яке складається з трьох підструктур: соціально-демографічних властивостей, психологічних властивостей і біологічних особливостей особи [7, 12-18].

Використовуючи класифікацію, приведену С.В. Лаврухіним [12, 88-90], можна скласти поведінкову характеристику найманого вбивці, яка виглядає таким чином:

- виконується злочин одинаком (професіоналом) або групою осіб;
- злочинцеві в 90 % випадків властива організована, усвідомлена, вольова поведінка;
- поведінка цілеспрямована (моделювана), корислива;
- поведінка пов'язана зі створенням умов для вчинення вбивства, досягнення кінцевого результату і його використання (отримання винагороди найманцем, матеріальних і інших благ замовником);
- поведінка злочинця завжди активна, у 90 % випадків - явна;
- поведінка поетапна, усічена (злочинці готують, виконують, найчастіше стадія приховання відсутня);
- поведінка завжди злочинна із застосуванням різної зброї при вчиненні злочину.

Моделюючи особу вбивці, слід враховувати характер інформації, отриманої з місця вбивства. Вона повинна використовуватися слідчим для побудови моделі подальшої поведінки вбивці (шляхи відходу, наявність транспорту й інше). Виходячи з цих даних, організовується пошук злочинця (виконавця).

Моделювання повинне використовуватися також у процесі виконання слідчих дій і перевірки версій для встановлення суб'єкта злочину. Слідчий створює ідеальну, тобто уявну модель поведінки вбивці, а після отримання інформації з місця вбивства уявна модель отримує матеріальне підтвердження або спростування. Якщо в початковій інформації міститься недостатня кількість ознак злочину, то робиться додаткове накопичення початкової інформації. Висунені загальні версії порівню-

ються з вірогідними типовими моделями.

Побудова уявної моделі дозволяє слідчому перевірити наявну в нього інформацію, а також отримати нову про суб'єкта вбивства, з'ясувати відповідність результатів моделювання версії, що перевіряється ним.

Створена модель є основою для отримання нової й точнішої інформації про суб'єкта злочину в ході подальшого розслідування.

Замовні вбивства і їх виконавці – це абсолютно нове явище. Психіатри стверджують, що в деяких випадках кілери цікавіші, ніж замовники, якими керують тільки меркантильні інтереси. Учені створюють модель убивці, виходячи з їх психологічних характеристик.

Наймані вбивці діляться на дві категорії: одні "обслуговують" вищий, інші – середній шар підприємців. Дрібні підприємці послугами професіоналів, як правило, не користуються, оскільки для них це занадто дорого.

До вищого комерційного суспільства належать власники нерухомості: магазинів, банків, казино й тому подібне. Ці люди зазвичай мають охоронців і зв'язки в правоохоронних органах. Якщо вони "замовляють" усунення боржника або конкурента, то вбивство здійснюється так, щоб смерть була замаскована під нещасний випадок. Все робиться довіреними особами й просочування інформації виключається. Крупні бізнесмени не користуються послугами незнайомих убивць або кримінальних авторитетів, побоюючись шантажу. Підприємці середнього шару користуються послугами злочинців-рецидивістів, що мають певний кримінальний досвід. Нерідко виконавцями замовного вбивства є члени злочинних формувань, але зустрічаються й справжні професіонали.

Професіонали використовують незареєстровану й таку, що не перебуває на обліку, зброю, тому вони не приймають заходів по її прихованню або знищенню, а залишають її на місці вбивства. Кілер діє чітко й непомітно, не привертаючи увагу оточення. Він стріляє на ураження й дуже часто мета досягається шляхом одного пострілу. Характерне те, що професіонал робить контрольний постріл у голову жертви.

Замовні вбивства вчиняються як однією особою, так і групою осіб (спільників виконавців). Групою осіб замовні вбивства найчастіше вчиняються або непрофесіоналами, або членами злочинного угруповання. Професійні вбивці вчиняють злочини найчастіше самостійно, жодна інша категорія злочинців так не діє.

Аналіз убивств дає основу диференціювати виконавців на дві основні категорії: дилетанти і професіонали. У складі дилетантів може бути виділена група з кола "безхатченків", тобто до неї входять особи без певного місця проживання, без певного зайняття, що мають середній або низький інтелектуальний рівень, які часто мають судимості, характеризуються антигромадською поведінкою (жорстокі, агресивні). Вони вчиняють вбивство з корисливих мотивів. Їх головна мета – отримання матеріальної вигоди.

Іноді замовники притягають виконавців для разового вбивства. У цьому випадку найманець може бути з числа близького оточення замовника або найнятим особами з числа цього оточення. Усі питання вчинення вбивства з ним обговорює сам замовник (іноді посередник). Нерідко він же забезпечує вбивцю зброєю.

Другу групу складають професіонали, для яких вчинення вбивства є "роботою" і приносить постійний дохід. Вивчення кримінальних проваджень показало, що портрет професійного вбивці виглядає нині приблизно

так: це найчастіше молоді люди до 35 років, що відслужили в армії, часто мають бойовий досвід, фізично добре треновані.

Професіонал переважно до вчинення вбивства з терпелим і замовником не знайомий. Він план убивства розробляє самостійно, сам готує все необхідне для виконання замовлення, також і знаряддя вчинення злочину. Не варто плутати сучасних бандитів і випадкових убивць із професіоналами. Бандит не приховує свого оточення й місця проживання. Непомітний спосіб життя професійного вбивці рідко привертає до себе увагу оточення в цілях його безпеки, тому й установити його важко. Зовні він нічим не відрізняється від оточення, поводить себе благопристойно, не зухвало, що є важливою умовою успішного виконання ним "замовлень". Тому найчастіше свідки не можуть дати ніякої інформації про зовнішність убивці.

Як правило, професійний убивця залишає на місці вбивства мінімум слідів, тому його участь у цьому злочині може бути визначена залежно від характеру злочину, часу й місця його вчинення, знаряддя злочину, характеру дії виконавця, від особи жертви й тому подібних обставин. Тому необхідно використати властивості особи, що характеризують їх з точки зору професійних, злочинних навичок, які впливають на спосіб учинення вбивства і демонструють зв'язок з вірогідним злочинцем.

Література

1. Анохин П.К. Философские аспекты теории функциональной системы: избр. тр. / Отв. ред. Ф.В. Константинов, Б.Ф. Ломов, В.Б. Швырков; АН СССР, Ин-т психологии. – М.: Наука, 1978. – 399 с.
2. Бахин В. П. Криминалистическая характеристика преступлений как элемент расследования / В. П. Бахин // Вестник криминалистики. – 2000. – Вып. 1. – С. 16-17.
3. Бахин В. и др. Методика расследования заказных убийств: учебное пособие / В. Бахин, Б. Байжасаров, М. Когамов. – Алматы: Оркениент, 2000. – 120 с.
4. Белкин Р.С. Криминалистика и доказывание / Р.С. Белкин, А.И. Винберг. – М.: "Теис", 1969. – 215 с.
5. Бородулин А.И. Методические и тактические основы расследования убийств, совершаемых наемными лицами: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 "Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза" / А.И. Бородулин. – М., 1996. – 19 с.
6. Вартофский М. Модели. Репрезентация и научные понимания: пер. с англ. / М. Вартофский. – М.: "Прогресс", 1988. – 508 с.
7. Глазырин Ф.В. Изучение личности обвиняемого и тактика следственных действий: учебное пособие / Ф.В. Глазырин. – Свердловск, 1973. – 156 с.
8. Густов Г.А. Моделирование при расследовании преступлений / Г.А. Густов. – Л., 1989. – 189 с.
9. Ермолович В. Ф. Криминалистическая характеристика преступлений / В.Ф. Ермолович. – Мн.: Амалфея, 2001. – 304 с.
10. Кустов А.М. Механизм преступления: теория и практика / А.М. Кустов. – М., 2001. – 154 с.
11. Кутырёв В.А. Современное социальное познание / В.А. Кутырёв. – М., 1988. – 64 с.
12. Лаврухин С.В. Поведение преступника как объект криминалистического моделирования / С.В. Лаврухин. – Саратов, 2005. – 388 с.
13. Лузгин И.М. Моделирование при расследовании

преступлений / И.М. Лузгин. - М., 1981. - 560 с.

14. Медведев С.И. Криминалистическая характеристика преступления / С.И. Медведев. - Караганда, 1977. - 299 с.

15. Образцов В.А. Криминалистика / В.А. Образцов. - М., 1997. - 487 с.

16. Селиванов Н.А. Расследование преступлений повышенной опасности: методическое пособие для следователей / Н.А. Селиванов, А.И. Дворкин. - М., 1998. - 589 с.

17. Штофф В.А. Моделирование и философия / В.А. Штофф. - М., 1966. - 302 с.

18. Яблоков Н.П. Криминалистическая характеристика. Криминалистика / Н.П. Яблоков. - М., 2005. - 578 с.

Несвітайло І.І.,

здобувач кафедри криміналістики

Національного університету "Одеська юридична академія"

Надійшла до редакції: 26.11.2015

УДК 343.123.12

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Павлютін Ю. М.

У статті розглядаються окремі питання щодо забезпечення розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Обґрунтовується доречність застосування терміну "забезпечення" щодо діяльності оперативних підрозділів у рамках кримінальних проваджень. Визначено зміст оперативно-розшукового забезпечення розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, у сучасних умовах реформування кримінального процесу й оперативно-розшукової діяльності та вносяться пропозиції з приводу оптимізації оперативно-розшукового забезпечення розслідування зазначеної категорії злочинів.

Ключові слова: *оперативно-розшукове забезпечення, кримінальне провадження, легалізація (відмивання) доходів.*

В статье рассматриваются отдельные проблемы по обеспечению расследования легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем. Обосновывается уместность применения термина "обеспечение" относительно деятельности оперативных подразделений в рамках уголовных производств. Определено содержание оперативно-розыскного обеспечения расследования легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, в современных условиях реформирования уголовного процесса и оперативно-розыскной деятельности и вносятся предложения по поводу оптимизации оперативно-розыскного обеспечения расследования указанной категории преступлений.

Ключевые слова: *оперативно-розыскное обеспечение, уголовное производство, легализация (отмывание) доходов.*

The article stated some problems to ensure the investigation of legalization (laundering) of proceeds from crime. Relevance of substantiates use of the term "security" on the activities of operational units within the criminal proceedings. The content of operational-investigation detective software legalization (laundering) of proceeds from crime in modern conditions of reforming the criminal process and operational activities and makes proposals on optimization of operational-search software that category of crime investigation.

Keywords: *operational investigative support, criminal proceedings, legalization (laundering).*

Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, здійснюється шляхом комплексного застосування сил, засобів і методів оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності. Водночас зазначені правоохоронні функції на цей час знаходяться в активній фазі реформування, що обумовлює необхідність їх докладного наукового осмислення, передусім у такій пріоритетній сфері, як боротьба з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Питання оперативно-розшукового забезпечення досліджувалось у теорії та практиці оперативно-розшукової діяльності такими вченими, як: В.М. Аتماжитов, О.М. Бандурка, М.П. Водько, Д.В. Гребельський, В.Л. Грохольський, О.Ф. Долженков, К.К. Єрмаков, І.О. Клімов, І.П. Козаченко, М.В. Корнієнко, А.Г. Маркушин та іншими авторами. Водночас спільна діяльність оперативних і слідчих підрозділів у боротьбі з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, у сучасних умовах реформування кримінального судочинства, з позицій теорії оперативно-розшукової діяльності, досі не мала комплексного висвітлення в спеціальній літературі.

Тому мета статті полягає у визначенні змісту оперативно-розшукового забезпечення розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, у сучасних умовах реформування кримінального процесу й оперативно-розшукової діяльності, а також внесення пропозицій з приводу оптимізації оперативно-розшукового забезпечення розслідування зазначеної категорії злочинів.

Термін "оперативно-розшукове забезпечення" тривалий час використовується вченими в різних інтерпретаціях (наприклад: оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження, оперативно-розшукове забезпечення проведення слідчих дій, оперативно-розшукове забезпечення безпеки учасників кримінального провадження тощо), однак до цього часу не запропоновано єдиного визначення змісту цього формулювання. Уперше термін "оперативно-розшукове забезпечення слідства" був сформульований у Вказівці МВС СРСР від 05.12.1984 р. і в наступних нормативних актах МВС СРСР, де підкреслювалася нагальна необхідність такого забезпечення [1]. У наказах МВС України цей напрям діяльності отримав найменування "оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження" та сформульований

© Ю.М. Павлютін, 2015